

TA'LIM JARAYONIDA LOYIHAVIY METODLARNI QO'LLASH VA LOYIHAVIY FAOLIYATNING ILMIIY TAHLILI

Ne'matova Hayitxon Nodirbek qizi

Farg'ona davlat universiteti

24-amaliy matematika yo'nalishi 1-bosqich magistranti

nematovahayitxon@gmail.com

Nizomitdinova Nozimaxon Rustambek qizi

Farg'ona davlat universiteti

24-amaliy matematika yo'nalishi 1-bosqich magistranti

nozimakhannematova@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada loyihaviy metodlarning ta'lim jarayonidagi ahamiyati, ularning samaradorligi va qo'llash bosqichlari yoritilgan. Shuningdek, guzeev va polat kabi olimlarning loyihaviy faoliyatga oid qarashlari hamda loyiha metodlarining o'quvchilar va talabalar bilim sifati va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishdagi roli tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Loyihaviy metod, loyiha metod bosqichlari, ta'lim sifatini oshirish, ilmiy tahlil, Guzeevning loyiha metodining ketma-ketligi, Ye. S. Polat.

Kirish. O'quv jarayonida loyiha metodlarini qo'llash zamonaviy ta'lim tizimlarida faol qo'llaniladigan samarali ta'lim strategiyalaridan biridir. Ushbu yondashuv loyihalardan ta'lim maqsadlariga erishish, talabalarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish, jamoaviy ishlash va amaliy ko'nikmalarni yaxshilash uchun asosiy vosita sifatida foydalanishni o'z ichiga oladi.

Bilimlarni qo'llash tajribasini shakllantirishning pedagogik sharti talabalarning loyihaviy faoliyati bo'lib, unda turli xil bilim va ko'nikmalar birlashadi va ijodiy qo'llanilishini topadi. [1]

Loyiha metodi XX asr boshida aqshda paydo bo'lgan. U shuningdek, muammolar usuli deb nomlangan va u amerikalik faylasuf va pedagog J.Dyui, shuningdek uning

shogirdi V.H.Kilpatrik tomonidan asos solingan, ushbu usul falsafa va ta'limdagi gumanistik yo'nalish g'oyalari bilan bog'liq edi. J. Dyui ushbu bilimdagi shaxsiy qiziqishlariga mos ravishda talabning maqsadga muvofiq faoliyati orqali faol asosda ta'lim qurishni taklif qildi. [2, 3]

Loyiha metodi jon devy kabi turli o'qituvchilar tomonidan taklif qilingan tushunchalarga asoslanadi, u "harakat orqali o'rganish" muhimligini ta'kidlagan. Uning asarlarida o'quvchilarda tanqidiy va ijodiy fikrlashni rivojlantirish uchun amaliy tajribaning ahamiyatiga alohida e'tibor qaratilgan. Shunday qilib, loyiha metodi ta'limning faol shakllarini amalga oshirish vositasi bo'lib xizmat qiladi.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi. Ta'lim jarayonida loyiha metodlarini qo'llash dunyo miqyosida ta'lim jarayonining muhim va samarali qismlaridan biri bo'lib, o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash, ularni real hayotdagi muammolarni hal qilishga jalb qilish, mustaqil fikrlashni rivojlantirishga xizmat qiladi. Bu sohada bir nechta olimlar faoliyat ko'rsatganlar. Bu mavzuga oid bir nechta kitob va jurnallar mavjud, masalan:

1. Dyui – "Ta'lim va jamiyat" (1925)

J. Dyui ta'lim jarayonini amaliyotga asoslash kerakligini ta'kidlagan va o'qitish jarayonida real muammolarni hal qilishni o'quv jarayonining markaziy elementi sifatida belgilagan. Uning falsafiy qarashlari loyihaviy metodning gumanistik yondashuviga asos solgan.

2. V.H. Kilpatrik – "Loyiha metodi: Ta'limda maqsadli yondashuv" (1928)

V.H. Kilpatrik loyiha metodining asoschilaridan biri bo'lib, uning bu asari loyiha metodining nazariy va amaliy jihatlarini chuqur tahlil qiladi. Kitobda loyiha metodini tashkil qilish tamoyillari batafsil ko'rsatib o'tilgan.

3. Guzeev V.V. "Rejalashtirish va ta'lim texnologiyasi" (Moskva: Xalq ta'limi, 2001)

Ushbu kitobda ta'lim jarayonini rejalashtirish va loyihalash texnologiyalari haqida batafsil ma'lumot berilgan. Muallif o'quv jarayonida natijaga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarining ahamiyatini ta'kidlab, ularni amalga oshirish usullarini

izohlaydi. Kitob, ayniqsa, loyiha metodini o'qituvchilarning kundalik amaliyotida qo'llashga oid tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

4. Polat E.S. "Zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalari" (Moskva: Akademiya, 2002)

Mazkur asarda zamonaviy ta'lim texnologiyalari, jumladan, axborot texnologiyalari va ularning o'qituv jarayoniga integratsiyasi haqida fikr yuritilgan. Kitob o'qituvchilarga dars samaradorligini oshirish va innovatsion texnologiyalarni joriy qilishda ko'mak beradi.

5. Lazutchenkova E.G. "Образовательные технологии подготовки специалистов среднего звена" Metodik qo'llanmasi (Sankt-peterburg: 2014)

Ushbu metodik qo'llanma o'rta maxsus ta'limdagi zamonaviy ta'lim texnologiyalariga bag'ishlangan bo'lib, bu qo'llanmada loyiha metodining o'rta maxsus ta'limda aloqasi, asosan, amaliy va ijodiy yondashuvlarni o'qitishda qo'llashda namoyon bo'ladi. Ushbu qo'llanma ta'lim jarayonida zamonaviy metodologiyalarni qo'llash, talabalar uchun samarali o'qitish usullarini ishlab chiqish, pedagogik texnologiyalarni optimallashtirish va ulardan foydalangan holda o'qitishning sifatini oshirishga qaratilgan.

Loyiha metodi. Loyiha metodi-natijani (mahsulotni) olishga qaratilgan faoliyatni tashkil etishni o'z ichiga olgan usul, ushbu usulda yangi bilim va harakatlar o'zlashtiriladi. Maktab ta'limi doirasida loyiha metodini o'quvchilarning haqiqiy hayot amaliyoti bilan chambarchas bog'liq holda yangi bilimlarni egallashga, muammoli yo'naltirilgan o'quv qidiruvini tizimli tashkil etish orqali o'ziga xos ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilgan ta'lim texnologiyasi sifatida aniqlash mumkin. Loyiha metodi-bu o'quvchi to'g'ridan-to'g'ri faol bilim jarayoniga kiritilgan o'qitish usuli hisoblanib, u mustaqil ravishda ta'lim muammosini shakllantiradi, kerakli ma'lumotlarni to'playdi, muammoni hal qilish variantlarini rejalashtiradi, xulosalar chiqaradi, o'z faoliyatini tahlil qiladi, yangi bilimlarni mustahkamlaydi va yangi o'quv va hayotiy tajribaga ega bo'ladi.

О'zbekistonda ta'lim tizimida loyiha metodining rivojlanishi so'nggi yillarda kengayib bormoqda. Bu metod, dunyo miqyosida ta'lim jarayonining muhim va samarali qismlaridan biri bo'lib, o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash, ularni real hayotdagi muammolarni hal qilishga jalb qilish, mustaqil fikrlashni rivojlantirishga xizmat qiladi. Loyiha metodining samarali qo'llanishi o'zbekistonda ta'lim sifatini oshirishga, shuningdek, talabalar va o'quvchilarni o'z bilimlarini amaliyotda qo'llay olishga tayyorlashga katta hissa qo'shadi. **2010-yildan so'ng** o'zbekiston ta'lim tizimining rivojlanishi yangi bosqichga ko'tarildi. O'qituvchilarni modernizatsiya qilish va ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan siyosat doirasida loyiha metodikasi pedagogik amaliyotda keng qo'llanilmoqda. Bu davrda loyiha metodi nafaqat umumta'lim maktablarida, balki oliy ta'lim muassasalarida ham faol ishlatila boshladi.

Loyiha metodi-bu o'quv jarayonini tashkil etish, unda asosiy e'tibor talabalar tomonidan haqiqiy muammolar va vazifalar bilan bog'liq aniq loyihalarni amalga oshirishga qaratiladi. Loyiha jarayoni rejalashtirish, tadqiq qilish, vazifalarni bajarish va natijalarni taqdim etish bosqichlarini o'z ichiga oladi. Ushbu yondashuv natijasida talabalar nafaqat passiv bilim oluvchilar, balki o'quv jarayonining faol ishtirokchilariga aylanishadi.

Loyiha metodining maqsadlari:

- 1) Talabalarda mustaqillik va tashabbusni rivojlantirish.
- 2) Jamoada ishlash ko'nikmalarini shakllantirish.
- 3) Amaliy faoliyat orqali nazariy bilimlarni boyitish.
- 4) Tanqidiy va ijodiy fikrlashni rivojlantirish.
- 5) Haqiqiy muammolarni hal qilish uchun bilimlarni qo'llash.

О'zbekiston ta'lim tizimida loyiha metodining qo'llanilishi. Loyiha metodi ta'limning barcha darajalarida, boshlang'ich maktabdan tortib oliy o'quv yurtlariga qadar qo'llaniladi. Har bir darajada loyiha metodi o'ziga xos xususiyatlarga ega.

О'zbekistonda loyiha metodining maktab ta'limiga integratsiyasi o'quvchilarning faolligini oshirish, ularda jamoada ishlash, muammolarni tahlil qilish va ularni yechish

qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Maktab o'qituvchilari, o'z navbatida, o'quvchilarga turli mavzular asosida loyihalar tayyorlashni taklif qiladilar.

Maktab ta'limida loyiha metodi o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, o'quv fanlariga qiziqishini oshirish, guruhda ishlash ko'nikmalarini oshirish va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish, shuningdek ularni real muammolarni hal qilishga tayyorlash uchun ishlatiladi. O'qituvchilar turli fanlar bo'yicha loyihalarni tashkil qilishlari mumkin, masalan, fan, san'at, tarix, ekologiya va boshqalar. Loyihalar individual yoki guruhli bo'lishi mumkin, bu esa muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

Maktablarda loyiha metodining qo'llanilishi quyidagi jihatlarni o'z ichiga oladi:

- Mavzuni tanlash va muammoni belgilash: O'quvchilarni real hayotdagi muammolarni hal qilishga qaratilgan loyihalar bilan tanishtirish.
- Jamoaviy ish: Loyiha metodida ishlashda o'quvchilar jamoada birgalikda ishlashadi, bir-birlariga yordam berishadi va maqsadga erishishda birlashadilar.
- Mustaqil fikrlash: O'quvchilar o'z fikrlarini erkin bayon etiladi va fikrlarini rivojlantirishadi.
- Tajriba va amaliyot: O'quvchilar ilmiy yoki ijtimoiy tadqiqotlar o'tkazish, tajriba va tajribalar asosida natijalarga erishadilar.

Oliy ta'limda loyiha metodi ta'limning samaradorligini oshirishga yordam beradigan muhim metodlardan biridir. Oliy ta'limda talabalarni kasblardagi amaliy muammolarni hal qilishga tayyorlash uchun loyiha metodi qo'llaniladi. Talabalar ko'pincha tadqiqot loyihalari ustida ishlashadi, o'z sohalaridagi haqiqiy muammolarga amaliy yechimlarni ishlab chiqadilar, bu ularga kasbiy faoliyatga tayyorgarlik ko'rish imkonini beradi. Masalan, muhandislik, tibbiyot va gumanitar fanlar bo'yicha talabalar haqiqiy muammolar va amaliy holatlar bilan bog'liq loyihalarni ishlab chiqishlari mumkin. Shuningdek, ushbu darajada loyiha metodi talabalarda ma'lumot bilan ishlash, jamoada ishlash va qaror qabul qilish kabi kasbiy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi. Ushbu usul oliy ta'lim muassasalarida talabalar uchun quyidagi afzalliklarni ta'minlaydi:

• **Praktik ko‘nikmalarni rivojlantirish:** Talabalar loyiha asosida ishlab chiqqan ishlari orqali o‘z sohasidagi amaliy bilimlarni qo‘llash imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

• **Innovatsion fikrlash:** Loyiha metodini qo‘llash talabalarni innovatsion fikrlashga va yangi g‘oyalar yaratishga undaydi.

• **Tadqiqot ishlari:** Loyiha metodini qo‘llash orqali talabalar o‘z sohalarida tadqiqotlar olib boradilar, yangi natijalar va yechimlar ishlab chiqadilar.

• **Jamoda ishlash:** Talabalar o‘rtasida jamoaviy ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirish, bu esa ularga kelajakda professional faoliyatda yordam beradi.

Ye. S. Polat loyiha metodidan foydalanishning asosiy talablarini belgilaydi:

1. Integratsiyalashgan bilimlarni talab qiladigan tadqiqot rejasida muhim muammoning mavjudligi, uni hal qilish uchun tadqiqot izlash (masalan, dunyoning turli mintaqalaridagi demografik muammoni o‘rganish; dunyoning turli burchaklaridan bitta muammo bo‘yicha bir qator hisobotlarni yaratish; kislotali yomg‘irning atrof-muhitga ta‘siri muammosi va boshqalar).

2. Kutilayotgan natijalarning amaliy, nazariy, kognitiv ahamiyati (masalan, tegishli xizmatlarga ma‘lum bir mintaqaning demografik holati, ushbu holatga ta‘sir etuvchi omillar, ushbu muammoning rivojlanishidagi tendentsiyalar to‘g‘risida hisobot; gazeta, almanaxni loyiha sherigi bilan birgalikda voqealar joyidan reportajlar bilan nashr etish; o‘rmonni muhofaza qilish.)

3. Talabalarning mustaqil (individual, juftlik, guruh) faoliyati.

4. Loyihaning tarkibiy qismini tuzish (bosqichma-bosqich natijalarni ko‘rsatgan holda).

5. Muayyan harakatlar ketma-ketligini ta‘minlaydigan tadqiqot usullaridan foydalanish:

* muammoni va undan kelib chiqadigan tadqiqot vazifalarini aniqlash • qo‘shma tadqiqotda "Miya hujumi", "Davra suhbat" Usulidan foydalanish);

* ularni hal qilish gipotezasini ilgari surish;

* yakuniy natijalarni loyihalash usullarini muhokama qilish (taqdimotlar, himoya, ijodiy hisobotlar, ko‘rishlar va boshqalar);

- * olingan ma'lumotlarni to'plash, tizimlashtirish va tahlil qilish;
- * xulosa qilish, natijalarni loyihalash, ularning taqdimoti;
- * xulosalar, yangi tadqiqot muammolarini ilgari surish. [4]

Loyihalashtirilgan o'qitish usuli talabalar va o'qituvchilar uchun juda ko'p afzalliklarga ega:

- Faol o'rganish: Talabalar nafaqat ma'lumot olishadi, balki uni o'zlari o'rganadilar va amalda qo'llaydilar. Bu bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishga yordam beradi.

- Amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish: Loyiha ustida ishlayotganda, talabalar nazariyani amalda qo'llashni o'rganadilar, bu ularga real hayotda ishlatilishi mumkin bo'lgan ko'nikmalarni beradi.

- Jamoa ko'nikmalarini rivojlantirish: Loyihalar odatda guruhlarda amalga oshiriladi, bu esa talabalarning hamkorlik qilish, vazifalarni topshirish va muammolarni birgalikda hal qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

- Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: Talabalar muammoni hal qilishda turli xil yondashuvlarni tahlil qiladilar, farazlarni shakllantiradilar, tadqiqotlar o'tkazadilar va yechimlarni taklif qiladilar.

- O'rganish motivatsiyasi: Loyiha metodi ko'pincha talabalarni o'rganishga undaydigan haqiqiy vazifalarga asoslanadi, chunki ular o'qitilayotgan narsalarning amaliy ahamiyatini ko'rishadi.

Loyihalashtirilgan o'qitish usulida o'qituvchi nafaqat bilim manbai, balki murabbiy va maslahatchi rolini o'ynaydi. Uning vazifasi talabalarga rahbarlik qilish, ularga maqsad va vazifalarni belgilashda yordam berish, yuzaga kelgan muammolarni hal qilish va ularning yutuqlarini baholashdir.

O'qituvchining asosiy vazifalari:

- Qo'llab-quvvatlash va diqqat: O'qituvchi talabalarga jarayonni tuzishda, maqsad va vazifalarni belgilashda, ularni ma'lumot manbalarini qidirishda yo'naltirishga yordam beradi.

•Ijodkorlik uchun sharoit yaratish: O'qituvchi erkin fikr almashish va muammolarni hal qilishda ijodiy yondoshishga yordam beradigan muhitni ta'minlashi kerak.

•Taraqqiyotni baholash va fikr-mulohazalar: O'qituvchi talabalarning ishini baholaydi, ularga konstruktiv mulohazalar beradi, xatolar va muvaffaqiyatlarni tahlil qilishga yordam beradi.

Loyiha metodidagi o'qituvchi talabalarga maqsadlarni belgilashda, ish usullarini tanlashda va yuzaga keladigan muammolarni hal qilishda yordam beradigan murabbiy va tashkilotchi sifatida muhim rol o'ynaydi. O'qituvchi shunchaki bilimlarni uzatish o'rniga, talabalarning mustaqil ishlashi uchun sharoit yaratadi, ularni kerakli yo'lga yo'naltiradi va loyihani amalga oshirish bo'yicha fikr-mulohazalarni beradi.

O'qituvchi loyiha metodini samarali boshqarish uchun yaxshi tashkiliy ko'nikmalarga ega bo'lishi va talabalarning qiziqishini saqlab qolish uchun innovatsiyalar va tajribalarga tayyor bo'lishi kerak. Shuningdek, u o'quvchilarga shaxsiy va kasbiy fazilatlarini rivojlantirishga yordam beradigan yordamchi rolini o'ynaydi.

Loyiha metodini qo'llashdagi muammolar va qiyinchiliklar quyidagilar:

1. Yetarli vaqt yetishmasligi: Loyiha metodi rejalashtirish, ishlab chiqish va amalga oshirish uchun katta vaqt talab etadi, bu esa o'quv jarayonining cheklangan vaqtida muammo bo'lishi mumkin.

2. Resurslarning yetishmasligi: Ba'zi loyihalar ixtisoslashtirilgan uskunalar, dasturiy ta'minot yoki adabiyotlardan foydalanishni talab qiladi, bu ta'lim muassasalarida bo'lmasligi mumkin.

3. O'qituvchilarni qo'shimcha o'qitish zarurati: Loyiha metodini samarali qo'llash uchun o'qituvchilar tegishli tayyorgarlikdan o'tishlari va yangi usul va yondashuvlarni o'zlashtirishlari kerak.

Loyiha metodi o'quv jarayonining muhim qismidir, bu talabalar o'rtasida bir qator vakolatlarni rivojlantirishga yordam beradi. O'quv jarayonidagi loyiha metodining

maqsadlari ta'lim darajasi va kontekstiga qarab farq qiladi, ammo umuman olganda ular quyidagi vazifalarga qisqartiriladi:

▪ Amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish: Nazariy bilimlarni amalda qo'llash materialni yaxshiroq o'zlashtirishga va mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

▪ Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: Loyiha metodi talabalardan ma'lumotlarni tahlil qilish, muammoni hal qilishning turli xil variantlarini baholash va eng yaxshisini tanlash qobiliyatini talab qiladi.

▪ Guruhda ishlash qobiliyati: Loyihada birgalikda ishlash aloqa, hamkorlik va vazifalarni samarali taqsimlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

▪ Ijodiy muammolarni hal qilish: Loyiha metodi ijodkorlikni rivojlantirishga va qiyin vazifalar uchun nostandart yechimlarni topishga yordam beradi.

▪ Mustaqillik va mas'uliyat: Loyiha ustida ishlayotganda, talabalar o'z ishlarining natijalari uchun javobgar bo'lishga, qaror qabul qilishga va boshlagan ishlarini bajarishga o'rgatadilar.

Loyiha metodi bir necha asosiy bosqichlardan o'tadi, ularning har biri o'z maqsad va vazifalariga ega. Bu loyiha ustida ishlash jarayonini samarali tashkil etish va uning muvaffaqiyatli yakunlanishini kafolatlash imkonini beradi.

Loyiha metodining bosqichlari:

1. Loyiha mavzusini tanlash va shakllantirish: Ushbu bosqich guruh yoki individual talaba ishlaydigan muammoni aniqlashni o'z ichiga oladi. Loyiha mavzusi dolzarb va talabalar uchun qiziqarli bo'lgan haqiqiy vazifalar bilan bog'liq bo'lishi muhimdir.

2. Loyihani rejalashtirish: Ushbu bosqichda loyihaning maqsad va vazifalari shakllantiriladi, ish rejasi ishlab chiqiladi, ishtirokchilar o'rtasida rollar va majburiyatlar taqsimlanadi, shuningdek loyihani amalga oshirish uchun zarur bo'lgan resurslar aniqlanadi.

3. Tadqiqot va ma'lumot to'plash: Ushbu bosqichdagi o'quv jarayoni turli xil ma'lumot manbalaridan — ilmiy maqolalar, kitoblar, intervyular, so'rovlar, amaliy

kuzatuvlardan faol foydalanishni o'z ichiga oladi. Ushbu bosqich tanlangan mavzuni chuqur tushunish uchun muhimdir.

4. Loyihani amalga oshirish: Ma'lumotlar to'plangandan so'ng, yakuniy mahsulotni yaratish bo'yicha amaliy ishlar boshlanadi. Bu ma'ruza, taqdimot, maket, prototip yoki muammoning yechimini aniq ko'rsatadigan boshqa natija bo'lishi mumkin.

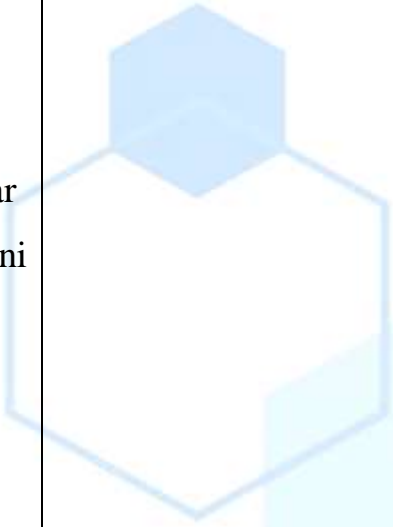
5. Loyihaning taqdimoti va himoyasi: Ushbu bosqichda ishtirokchilar o'z ishlarining natijalarini o'qituvchilar, hamkasblar yoki mutaxassislar oldida taqdim etadilar. Taqdimot ishning maqsadlari, usullari va natijalarini tushuntirishni, shuningdek taklif qilingan yechimlarni himoya qilishni o'z ichiga oladi.

6. Baholash va aks ettirish: Loyiha metodini yakunlashning muhim qismi erishilgan natijalarni tahlil qilish va bajarilgan ish bo'yicha aks ettirishdir. Natijalarni baholash talabalarga ham, o'qituvchilarga ham nima yaxshi bo'lganligi va qaysi jihatlar yaxshilanishni talab qilishi haqida xulosalar chiqarishga imkon beradi.

Guzeevning loyiha bo'yicha ishlarning ketma-ketligi (1-jadval)

Loyiha ustida ishlash bosqichi	Ushbu bosqichdagi ishning mazmuni	Talabalar faoliyati	O'qituvchining faoliyati
Tayyorgarlik	Loyihaning mavzusi va maqsadlarini aniqlash	O'qituvchi bilan mavzuni muhokama qiling va agar kerak bo'lsa, qo'shimcha ma'lumot oling. Maqsadlarni belgilash	Dizayn yondashuvining ma'nosi bilan tanishtiradi va talabalarni rag'batlantiradi. Maqsadlarni belgilashda yordam beradi

Rejalashtirish	A) axborot manbalarini aniqlash b) yig'ish usullarini aniqlash va axborotni tahlil qilish c) taqdim etish usulini aniqlash natijalar (hisobot shakllari) d) protseduralar va mezonlarni belgilash natijalar va jarayonni baholash e) jamoa a'zolari o'rtasida vazifalarni (vazifalarni) taqsimlash	Harakatlar rejasini ishlab chiqing. Vazifalarni shakllantirish	G'oyalarni taklif qiladi, taxminlar qiladi
Tadqiqot	Ma'lumot to'plash, oraliq muammolarni hal qilish. Asosiy asboblari, intervyular, so'rovlar, kuzatishlar, tajribalar	Tadqiqot oraliq vazifalarni hal qilish orqali amalga oshiriladi	Faoliyatni nazorat qiladi, maslahat beradi, bilvosita boshqaradi
Natijalar va / yoki xulosalar	Axborotni tahlil qilish. Xulosalarni shakllantirish	Ma'lumotni tahlil qilish	Kuzatadi, maslahat beradi
Taqdimot yoki hisobot	Natijalarni taqdim etishning mumkin bo'lgan shakllari (hisobot): Og'zaki hisobot, materiallarni namoyish qiluvchi og'zaki hisobot, yozma hisobot	Hisobot berish, muhokama qilish	Tinglaydi, oddiy ishtirokchi rolda tegishli savollar beradi

Natijalar va jarayonni baholash		Kollektiv muhokama va o'z-o'zini baholash orqali baholashda ishtirok eting	Talabalarning sa'y-harakatlari, ijodkorligi, manbalardan foydalanish sifati, foydalanilmagan imkoniyatlar, davom etish salohiyati, hisobot sifatini baholaydi

Loyiha metodini tahlil qilishning ilmiy yondashuvi, odatda, uning ta'lim jarayonidagi samaradorligini, ijtimoiy va pedagogik ta'sirini, hamda amaliyotda qo'llanilishiga asoslangan metodologik va nazariy asoslarni o'rganishni o'z ichiga oladi. Bu yondashuv turli ilmiy, pedagogik va psixologik tahlillarni o'z ichiga oladi.

Loyiha metodini tahlil qilishning ilmiy yondashuvi. Loyiha metodini tahlil qilishning ilmiy yondashuvi, odatda, uning ta'lim jarayonidagi samaradorligini, ijtimoiy va pedagogik ta'sirini, hamda amaliyotda qo'llanilishiga asoslangan metodologik va nazariy asoslarni o'rganishni o'z ichiga oladi. Quyida loyiha metodini tahlil qilishda ishlatiladigan ilmiy yondashuvlarning ba'zi asosiy aspektlari keltirilgan:

1. Pedagogik yondashuv. Loyiha metodining pedagogik yondashuvini tahlil qilish, uning o'quvchilarni o'qitish va o'rganish jarayoniga qanday ta'sir qilganini o'rganishni o'z ichiga oladi. Loyiha metodi talabalarga o'z bilim va ko'nikmalarini real hayotdagi masalalarni hal qilishda qo'llash imkoniyatini yaratadi. Bu usul:

- Mustaqil fikrlashni rivojlantirish: Talabalar loyiha asosida ishlashda o'z fikrlarini mustaqil ravishda ishlab chiqadilar va tahlil qiladilar.
- Ijodiy yondashuvni rag'batlantirish: Talabalar yangi g'oyalarni ishlab chiqish va ijodiy yechimlarni topishga undaladi.

■ Jamoada ishlash ko'nikmalarini shakllantirish: Loyiha ishlari ko'pincha jamoaviy faoliyatni talab qiladi, bu esa talabalarni jamoada samarali ishlashga o'rgatadi.

2. Psixologik yondashuv. Loyiha metodini psixologik jihatdan tahlil qilishda, talabalar psixologik rivojlanishining qanday omillar bilan bog'liq ekanligini o'rganish kerak. Bu yondashuv talabalar:

● Shaxsiy motivatsiya va ishtiyoq: Loyiha metodida talabalar ko'proq shaxsiy motivatsiya va mas'uliyat hissi bilan shug'ullanadilar.

● Muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantirish: Loyiha ishlari talabalarni muammolarni hal qilishga va qarorlar qabul qilishga o'rgatadi.

● Emotsional jihatlar: O'quvchilar loyiha ishlari jarayonida o'z hissiyotlarini boshqarishni o'rganadilar, bu esa ularning shaxsiy va professional rivojlanishiga ta'sir ko'rsatadi.

3. Amaliy yondashuv. Loyiha metodini amaliyotda tahlil qilishda, uning o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini qanday shakllantirishi va ularga real hayotdagi vazifalarni bajarishda qanday yordam berishini o'rganish zarur. Amaliy yondashuv quyidagilarni o'z ichiga oladi:

◆ Ko'nikmalarni oshirish: Talabalar loyihalar orqali nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni ham o'zlashtiradilar.

◆ Interdistsipliner yondashuv: Loyiha metodida bir nechta fanlar yoki sohalar o'rtasida integratsiya amalga oshiriladi, bu talabalarni ko'p yo'nalishli ko'nikmalar bilan ta'minlaydi.

◆ Innovatsion yondashuvlar: Loyiha metodining qo'llanishi talabalarni innovatsion g'oyalarni yaratishga va yangi texnologiyalarni tatbiq etishga undaydi.

4. Tahliliy yondashuv. Loyiha metodini tahlil qilishda metodning samaradorligini o'lchash uchun analitik yondashuvlar ham qo'llaniladi. Bunday yondashuvlar:

- Tahlil qilish va baholash: Loyiha natijalarini va jarayonlarini tahlil qilish, shuningdek, ularning ta'limdagi samaradorligini o'lchash.
- O'quv jarayonidagi o'zgarishlar: Loyiha metodining o'quvchilar va o'qituvchilar o'rtasidagi o'zgarishlarga qanday ta'sir qilganini baholash.
- Pedagogik texnologiyalarni rivojlantirish: Loyiha metodini tahlil qilish, uning yangi pedagogik texnologiyalarni joriy etishda qanday rol o'ynashini ko'rsatadi.

5. Nazariy yondashuv. Loyiha metodining nazariy tahlili, uning asosiy konseptual va metodologik asoslarini o'rganishni o'z ichiga oladi. Bu yerda asosiy e'tibor loyiha metodining ilmiy asoslarga, o'qitish va o'rgatishning nazariy modellari va prinsiplarga asoslanishiga qaratiladi.

Xulosa. Loyiha metodi ta'limning faol shakllarini amalga oshirish uchun kuchli vosita bo'lib, o'quvchilarda tanqidiy fikrlashdan tortib jamoada ishlash va haqiqiy muammolarni hal qilish qobiliyatigacha bo'lgan keng ko'lamli ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi. Loyiha metodi ta'lim sifatini yaxshilash va o'quvchilarni hayotdagi qiyinchiliklarga tayyorlash uchun kuchli vositadir. Bu tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, muloqot va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi va talabalarga materialni yaxshiroq o'rganishga va olingan bilimlarning amaliy qiymatini ko'rishga yordam beradi. Mavjud qiyinchiliklarga qaramay, o'quv jarayoniga loyiha metodlarini joriy etish zamonaviy va sifatli ta'lim yo'lidagi muhim qadam bo'lib qolmoqda. Ushbu metod o'qituvchi va talaba o'rtasidagi o'zaro hamkorlikni mustahkamlaydi, shuningdek, ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Loyiha metodini ilmiy tahlil qilish uning samaradorligini aniqlashga, shuningdek ta'lim jarayonini optimallashtirishga imkon beradi, bu esa ta'limning yuqori sifatiga hissa qo'shadi. Kelgusida loyiha metodlarining texnologik imkoniyatlardan foydalangan holda yanada takomillashtirilishi dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Мошнина Р.Ш. Учитель в зеркале стандарта / Р.Ш. Мошнина // Нач. шк.: прил. к газ. "Первое сент.". - 2009. - 1-15 сент. (№ 17). - С. 2-7; 16-30 сент. (№ 18). - с. 14-15.
2. Дьюи Дж. «Школа и общество» (1925) – цит. по «Педагогическая лоция. 2003/04 учебный год. Метод проектов в школе» / Спец. прилож. к журналу «Лицейское и гимназическое образование», вып. 4, 2003 – с.4.
3. Килпатрик У.Х. «Метод проектов. Применение целевой установки в педагогическом процессе» (1928) – цит. по «Педагогическая лоция. 2003/04 учебный год. Метод проектов в школе» / Спец. прилож. к журналу «Лицейское и гимназическое образование», вып. 4, 2003. – с. 6.
4. «Новые педагогические и информационные технологии в системе образования»: Учеб. пособие сост. Е.С.Полат, М.Ю. Бухарина, М.В.Моисеева, А.Е.Петров; под ред. Е.С.Полат. - М.: Издательский центр «Академия», 2002.
5. Методическое пособие «Образовательные технологии подготовки специалистов среднего звена» Лазутченкова Е.Г.,- Санкт-Петербург 01.08.2014 с.37
6. Гузеев В.В. «Планирование результатов образования и образовательная технология.» М.: Народное образование, 2001. — 240 с.
7. Селевко Г.К. «Современные образовательные технологии: Учебное пособие». - м.: Народное образование, 1998. - 256 с. [метод проектов, с. 92].